

GRUNDLÄGGANDE RÄTTSSINFORMATION för ALLMÄNHETEN

*Synpunkter i några allmänna frågor
som
Myndigheternas ansvar
Digitala arkiv,
Tillgång på nätet,
Hur?*

**Börje Alpsten
November 2006**

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING

1 SARI

2 RÄTTSDATA

2.1 Allmänna riktlinjer för Rättsdata

2.2 Förvaltningslagen och sekretesslagen

2.3 Utvecklingen på sikt

3 Åt vilket håll gick utvecklingen?

4 Rättsinformationen och allmänheten

4.1 Faktorer av betydelse för rättsinformation till allmänheten

4.1.1 Överensstämmelse mellan tryck och bas

4.1.2 Fullständighet

4.1.2.1 Gällande grundförfattning med ändringar

4.1.2.2 EG-rätten

4.1.3 Standardiserade skrivsätt och andra standarder

4.1.4 Aktualitet

4.1.5 Tillgänglighet

4.1.6 Sökmeter

5 Hur når allmänheten rättsinformation från riksdag, regeringskansli och myndigheterna?

5.1 Rättsinformation på webbsidor

5.1.1 Klassningen i menyer och undermenyer ofta svårförståelig

5.1.2 Sökfunktionen är ofta undermålig

5.1.3 Presentationen överstämmer ofta inte med trycket

5.1.4 Globala sökmotorer blir ofta räddningen

5.1.5 Exempel på gogglingar

6 Vad skulle SARIs strategi kunnat leda till i dag och framöver?

6.1 Digitala arkiv för SFS

Digitalt arkiv i regeringskansliet för SFS

6.1.4 En tänkbar lösning för SFS

6.2 Lagstiftning och andra regler

6.2.1 Lagstiftning om vissa digitala arkiv

6.2.2 Skrivstandarder och ansvar för dem

6.2.3 Ansvar för den grundläggande rättsinformationen

6.2.4 Myndigheternas IT-rationalisering och webbsidor

Bilagor

Bil 1 Noter i den löpande texten hänvisar till en förteckning med förklaringar i bilaga 1

Bil 2 Sökning på brottsbalk

Sökning efter beslut om fartbegränsning under Djuröbron

Sökning efter regler för hundägare

Bil 3 Regeringens proposition 1991/92:58 om användningen i departementet av heloriginal i dokumentproduktionen (ett exempel på hur ett s.k. heloriginal kunde göras år 1991)

SAMMANFATTNING

Samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem SARI tillkom på 60-talet. Det var en stående kommitté som verkade till mitten av 90-talet. Författaren var sekreterare i organet under - praktiskt taget - hela denna tid.

I denna skrift orienteras om ett antal grundläggande principer för samverkan mellan de myndigheter som deltog i organet. Men orienteringen är begränsad till ett antal frågor som gäller elektronisk rättsinformation till allmänheten.

Främst frågor om hur information om författningar och andra föreskrifter av riksdag, regering och statliga och kommunala myndigheter ska bli tillgänglig för en större allmänhet.

Men också frågor om hur allmänheten ska ha verklig möjlighet att söka i materialet.

I framställningen resoneras kring ett antal faktorer som SARI hade när det gäller elektronisk rättsinformation. Faktorer som också har betydelse för sådan information till allmänheten. Faktorerna är

- Överensstämmelse mellan tryck och bas
- Fullständighet,
- Standarder
- Aktualitet
- Tillgänglighet
- Sökmetoder

Mot den bakgrunden diskuteras dagens situation när det gäller de baser med rättsinformation som riksdag, regering och statliga och kommunala myndigheter erbjuder allmänheten.

De förslag som läggs fram tar *inte* sikte på de system som riksdag, regering och myndigheter utvecklar för sin egen verksamhet eller de system som utvecklas av företag som ägnar sig åt elektronisk verksamhet m.m.. De gäller förbättringar i den grundläggande rättsinformationen för allmänheten.

Det föreslås att

- riksdag, regering och de statliga och kommunala myndigheterna bör se närmare på möjligheterna att göra elektroniska arkiv för SFS, utredningsdirektiv, betänkanden, propositioner, föreskrifter och andra dokument som kan läggas i öppna digitala arkiv utan hinder av datalagstiftningen eller andra regler av den ”tyngden”
- de arkiven bör göras nåbara för Googles och andra globala sökmotorer. Allmänheten är van vid dem.
Sökmöjligheterna är långt bättre i Googles sökmotor än i de system som nu finns i statens och kommunernas mer eller mindre ”egenutvecklade” söksystem – söksystem som är kostsamma att driva. Andra globala söksystem är visserligen inte så bra som Google men goda.
- Riksdag, regering och statliga och kommunala myndigheter inte ska utveckla egna avancerade söksystem för den grundläggande rättsinformationen. Det leder enbart till stora investerings- och underhållskostnader. Det skapar vidare svårigheter att byta söksystem i takt med den tekniska utvecklingen på ”sökområdet”.
- Regeringskansliet nu går över till ett elektroniskt arkiv för SFS i full text. En skiss presenteras för ett elektroniskt arkiv för SFS. Den förutsätter små ändringar i dagens rutiner för SFS. Arkivet görs tillgängligt för Googles och andra globala sökmotorer. Det gäller även SFSR och löpande text i SFST. Denna lösning hindrar inte ett ev. framtida elektroniskt kungörande av författningar.

Förslaget gäller i princip även utredningsdirektiv, betänkanden, propositioner och andra dokument som kan läggas i öppna sökbara digitala arkiv utan hinder av datalagstiftningen eller andra regler av den ”tyngden” – den grundläggande rättsinformationen.

Den rättsinformationen ska det allmänna tillhandahålla medborgare och företag gratis. Marknaden för publicering av rättsinformation erbjuds kopior av den mot ersättning som hittills.

Förslaget avser inte myndigheternas webbsidor och deras IT-utveckling för verksamheten. Allmänheten har ofta svårigheter att finna den information de söker på de stora myndigheternas webbplatser. Det har berörts. I den delen görs dock inte en fullständig genomgång av webbplatsernas uppbyggnad och funktion. Synpunkterna begränsas till dagens frågor om den grundläggande rättsinformationen för allmänheten på platserna. Något förslag beträffande myndigheternas webbplatser och myndigheternas IT-utveckling för den egna verksamheten läggs givetvis inte fram. Självklart inte heller beträffande den elektroniska publicering m.m. som förekommer på den privata marknaden..

1 SARI

ADB är ett hjälpmedel i myndigheternas verksamhet var ett slagord för dagen under 60 och 70-talen. Myndigheterna fick upp ögonen för databehandlingens möjligheter. Mot den bakgrunden ska man se tillkomsten av SARI.

SAR tillkom 1967. Det var ett samarbetsorgan för Justitiedepartementet och dess myndigheter. I organet ingick representanter för rättsväsendets alla myndigheter – i regel verkscheferna. I SARI ingick även en av cheferna i riksdagsförvaltningen.

Organet leddes från början av statssekreteraren i Justitiedepartementet. Senare av expeditionschefen i departementet. Organet kallades i regel SARI – dess officiella namn var för långt.

SARI var en stående kommitté som verkade till slutet av 1990-talet. Jag var dess sekreterare fram till den 1 januari 1994.

2 RÄTTSDATA

RI-projektet var inriktat på rationalisering inom rättsväsendet och i departementen.

Redan på ett tidigt stadium utredde SARI system för lagstiftningsförfarandet och rättspraxis – LAGRI/RÄTTSDATA. Redan år 1970 presenterades förslag till system. De första systemen av detta slag togs i bruk år 1972.

Det huvudsakliga syftet med systemen var att förenkla kontorsarbetet. Kort sagt ordbehandling, tryckning i alla former och informationssökning.

Men ett annat viktigt syfte var att förbättra informationen till myndigheter och organisationer men även enskilda om rättsreglerna och deras tillkomst samt beslut av myndigheter. Att inriktningen av arbetet även gällde enskilda glöms ofta bort när man talar om RÄTTSDATA.

De digitala register som byggdes upp skulle bl.a. användas för att åstadkomma (se Ds Ju 1980:10)

2.1 Allmänna riktlinjer för Rättsdata

I SARI rapporten (Ds Ju 1984:3) Rättsdata Utveckling Nuläge och Framtid drog en arbetsgrupp upp allmänna riktlinjer för RÄTTSDATA för framtiden.

Där anfördes bl.a.

Med ett rättsligt informationssystem menas i detta sammanhang ett terminalorienterat ADB-system för information om författningar, rättsfall och andra

SARI drev de s.k. RI-projekten.

RI var inte tänkt att bli ett enda datasystem med en stor databank utan en rad från varandra skilda delsystem på olika dataanläggningar. De system som utvecklades hörde med några få undantag till tre huvudgrupper, nämligen

- System för brottmålsförfarandet i vid mening hos polisen, åklagarna och de allmänna domstolarna samt för förfarandet inom kriminalvården (BROTTSRI)
- System för lagstiftningsförfarandet i vid mening och rättspraxis (LAGRI/RÄTTSDATA) Inom denna grupp utvecklades rutiner för diarieföring, beslutsregistrering, textbehandling och informationssökning
- System för planering och uppföljning inom rättsväsendet (PLANRI).

- bättre publicering av handlingar med sådan information (bl.a. författningar och rättsfall)
- bättre tryckta register för sådana handlingar
- sökning från bildskärms- eller andra terminaler

Digitaliserad rättsinformation behandlades vidare i en SARI-rapport som kom 1984 (Ds JU 1984:3)

Enligt den rapporten innehöll LAGRI – inte bara RÄTTSDATA – rättslig information i vid mening. Men även andra myndighetsregister hade sådan information.

I rapporten nämndes bl.a. fastighets- och inskrivningsregistren, ett register hos Kommerskollegium med författningar av betydelse för utrikeshandeln och aktiebolagsregistret.

Men SARI inriktade till en början sitt arbete på handlingar i riksdagen och i regeringskansliet samt dataregister med uppgifter om myndigheternas författningssamlingar och vissa domstolars avgöranden. (Ds 1991:75 sid. 30).

rättskällor. På det statliga området finns ett författningsreglerat sådant system, RÄTTSDATA.

◦ 1 Statens ansvar för uppbyggnaden av rättsliga informationssystem

Någon generell regel om ett statligt ansvar för uppbyggnaden av rättsliga informationssystem kan inte uppställas. Ett selektivt synsätt måste anläggas. Redan här bör framhållas att ett statligt engagemang aldrig har karaktären av monopol och alltså inte utesluter tillkomsten av ADB-system i enskild regi. Ofta kan det finnas skäl för staten att överväga att samarbeta med sådana enskilda system.

◦ 1.1 Av hävd har staten ett självklart ansvar för information till allmänheten angående innehållet i författningar och lagförarbeten av olika slag.

Det är naturligt att staten i denna verksamhet tar ADB till hjälp. ADB-rutiner på området har vuxit fram under ett fortlöpande arbete på förbättring av kontorsarbetet hos berörda myndigheter, där frågan om ADB för informationssökning endast utgör en, låt vara, väsentlig del. Även om arbetet har inriktats på rationaliseringar av myndigheterna har syftet redan från början varit att de dataregister för sökning som kan komma att byggas upp skall öppnas för allmänheten och inte förbehållas vissa myndigheter. Först i mitten på 70-talet har emellertid sökregistren fått sådan omfattning att allmänhetens rätt till information genom systemen har kommit i förgrunden.

I nuvarande ekonomiska läge bör man hålla fast vid att ytterligare utbyggnad av ADB-system knappast kan komma i fråga annat än om den från myndighetens synpunkt är ekonomiskt motiverad. En annan sak är att man vid den närmare utformningen av informationssystemen bör ägna särskild uppmärksamhet åt allmänhetens informationsintresse. Detta ligger i linje med den lagstiftning om ADB och offentlighet som nyligen har tillkommit. Enligt denna har myndigheterna särskilda skyldigheter när det gäller utformningen av deras ADB-system för att tillgodose offentlighetsintresset vid all utveckling av ADB-system och drift av dem.

◦ 1.2 Staten har på senare år åtagit sig ett ökat ansvar för rättsfallpublicering. I samband därmed har ADB-tekniken tagits i anspråk. Användningen av denna är dock givetvis här lika litet som på andra områden något självändamål. Vad nyss sades om ADB-stöd vid publiceringen av författningar och förarbeten har i huvudsak tillämpning också när det gäller rättsfallpublicering.

◦ 1.3 Staten har knappast någon anledning att engagera sig i datorstödda informationssystem över juridisk litteratur. - - - - -

2.2 Förvaltningslagen och sekretesslagen

Allmänhetens möjligheter att ta del av myndigheternas uppgifter via IT och att kommunicera med myndigheterna med någon modern metod finns reglerad i lagstiftningen. Två lagrum av intresse i den fortsatta framställningen är 10 § sekretesslagen (1980:100) och 5 § förvaltningslagen (1986:223). De aktuella lagrummen anges härefter. De är exempel på att medborgarnas behov av information med modern teknik är en viktig fråga för staten.

Sekretesslagen (1980:100)

10 § Myndighet skall på begäran bereda enskild tillfälle att själv använda terminal eller annat tekniskt hjälpmedel som myndigheten förfogar över för att ta del av upptagning för automatisk databehandling. Sådan skyldighet föreligger dock inte, om sökanden därigenom får tillgång till upptagning som inte anses som allmän handling hos myndigheten eller om hinder möter på grund av bestämmelse om sekretess, på grund av fara för förvanskning eller förstöring eller av hänsyn till arbetets behöriga gång.

I fråga om beslut, varigenom myndighet har avslagit enskilds begäran enligt första stycket, tillämpas vad som är föreskrivet om överklagande av beslut som avses i 7 § första stycket. Lag (1989:171).

Förvaltningslag (1986:223)

5 § Myndigheterna skall ta emot besök och telefonsamtal från enskilda. Om särskilda tider för detta är bestämda, skall allmänheten underrättas om dem på lämpligt sätt.

Myndigheterna skall också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt.

En myndighet skall ha öppet under minst två timmar varje helgfri måndag-fredag för att kunna ta emot och registrera allmänna handlingar och för att kunna ta emot framställningar om att få ta del av allmänna handlingar som förvaras hos myndigheten. Detta gäller dock inte om en sådan dag samtidigt är midsommarafton, julafton eller nyårsafton. Lag (2003:246)

2.3 Utvecklingen på sikt

I 1984 års SARI-rapport diskuterades alternativa handlingslinjer för samordning – uttryckt i mera allmänna termer – av vissa dataregister med rättslig information. Där framhölls bl.a. följande

Om en myndighet utvecklar terminalbaserade dataregister för uppgifter inom lagstiftningscirkeln, för föfattningssamlingar eller för rättsfall är det enligt rapporten sannolikt att de får en bred användning inom myndighetens verksamhetsområde. Andra myndigheter och allmänheten kan tänkas ha intresse av registren. Det är därför enligt rapporten naturligt att myndigheten prövar att som en allmän serviceåtgärd tillmötesgå myndigheters och allmänhetens önskemål om att få tillgång till dataregistren via egna terminaler om det kan ske med hänsyn till datalagstiftningen och förhållandena i övrigt.

I rapporten framhölls att det breda intresse här avsedda dataregister kan komma att få, väcker frågan om de behöver byggas upp samordnat eller om det behövs någon annan form av samordning. Gruppen diskuterade följande alternativ

- 1 allmänna krav på registeruppbyggnad
- 2 samordnad datakommunikation
- 3 samma, tekniska system
- 4 samma datacentral
- 5 föfattningscentral

I rapporten diskuteras dessa alternativ ingående. Här nämner jag kortfattat vilka slutsatser som drogs i rapporten.

När det gäller alternativet 1 framhölls att man bör ställa särskilda krav på de dataregister över

3 Åt vilket håll gick utvecklingen?

Samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem SARI upphörde år 1996. Rättsdatasystemet fördes vidare i andra former.

Rättsinformationsförordningen (1999:175) ersatte förordningen (1980:628) om rättsdatasystemet. Myndigheternas databaser med rättsinformation byggdes vidare. I stort sett efter samma principer som tidigare. En webbportal gjordes med adresser till myndigheternas olika databaser. Den heter www.lagrummet.se.

En nyttillkommen myndighet – Verva Verket för förvaltningsutveckling – ansvarar för förvaltning, utveckling och marknadsföring av elektronisk samhällsinformation och rättsinformation. Verket svarar för nämnda portal. Verkets instruktion finns i förordningen (2005: 860) med instruktion för Verket för förvaltningsutveckling. Enligt 16 § förordningen ska Verva

- samordna frågor om standardisering i rättsinformationssystemet,
- ansvara för sammanlänkning av de deltagande databaserna,
- sköta praktisk samordning och gemensamma driftsfrågor,

föfattningssamlingar och rättsfall som myndigheterna kan komma att lägga upp. De kraven bör tillgodoseas för att enskilda och andra skall kunna söka i sådana dataregister med egna terminaler. En sådan service kan givetvis inte vara ovillkorlig utan blir beroende av en rad faktorer, b l.a. ekonomiska och integritetsfrågor. Många myndigheter bör kunna ge allmänheten den servicen, i varje fall på sikt. Uppbyggnaden av sådana dataregister bör planeras med den utgångspunkten.

En särskild myndighet eller annan organisation bör av många skäl, inte minst ekonomiska, inte ges några nya uppgifter på området. Alternativ 5 bör därför enligt rapporten inte komma i fråga.

I rapporten sägs vidare att man inte bör ställa upp ett särskilt krav på att ett och samma tekniska system skall användas för dataregistren, inte heller en och samma datacentral. Alternativen 3 och 4 var därför inte intressanta.

Däremot förslogs att de krav som anges i alternativ 1 bör ställas för det fall att myndigheterna bygger upp dataregister över sina föfattningssamlingar och för det fall att dataregister över rättsfall utvecklas.

I rapporten förordades att myndigheterna i vart fall på sikt väljer en samordnad dataöverföring i terminalbaserade system som angetts i alternativ 2. När det skett bör enligt rapporten rättsdataförordningen upphävas.

- träffa avtal med dem som vill delta i systemet enligt 9 §,
- avgöra om den obligatoriska informationen uppfyller kraven enligt denna förordning och ge anvisningar om kraven inte är uppfyllda,
- ge råd till de deltagande offentliga organen och
- bevaka gemensamma säkerhetsfrågor.

När det gäller obligatorisk information får Verva enligt samma paragraf besluta att en informationsansvarig myndighet ska använda viss standard för märkning, strukturering och sökning av informationen.

Jag avser inte att gå närmare in på samhällets nuvarande organisation för rättsinformationen till allmänheten.

4 Rättsinformationen och allmänheten

I stället kommer jag att uppehålla mig vid allmänhetens möjligheter att hitta sådan information på INTERNET – närmast i Regeringens baser SFSR och SFST.

SFSR är ett register över författningar i Svensk författningssamling (SFS) och ändringar i dem.

SFST innehåller texten i s.k. grundförfattningar. De har kompilerats eller konsoliderats. Uttrycken avser samma sak. Att kompilera användes under 60- och 70-talen. Numera används som regel ordet konsolidera. Därmed avses att gällande ändringar förs in i grundförfattningen. Icke gällande text finns alltså inte med. Däremot ofta en ändring som publicerats i SFS men ännu inte blivit gällande.

I mina kommentarer i det följande kommer jag att uppehålla mig vid ett antal faktorer som SARI ansåg vara viktiga när det gäller digital rättsinformation, nämligen

- överensstämmelse mellan tryck och bas, - fullständighet - standardiserade skrivsätt och andra standarder - aktualitet		- tillgänglighet - sökmeter och användargränssnitt

Efter den genomgången gör jag några kommentarer om hur allmänheten kan nå information via nätet om författningar och föreskrifter och hur de möjligheterna kan förbättras.

4.1 Faktorer av betydelse för rättsinformation till allmänheten

4.1.1 Överensstämmelse mellan tryck och bas

Tidigt i SARI.s verksamhet ställdes kravet att tryck och text i databasen skulle överensstämma. Det gällde inte bara texten utan fonter och annat i layouten, men också bilder och tabeller. Med den teknik som då fanns var det inte möjligt att tillgodose det kravet.

Ett annat viktigt krav var att lydelsen i tryck och bas skulle överensstämma – låt vara att layouten inte gjorde det

Men siktet var inställt på att de två kraven skulle tillgodoses när teknik för det skulle finnas och förutsättningarna i övrigt var sådana att kraven kunde tillgodoses.

Inget av de två kraven har hittills uppfyllts

I baserna anges att bas och tryck inte alltid stämmer överens. Där anges som regel följande.

Observera att det kan förekomma fel i författningstexterna. Bilagor till författningarna saknas. Kontrollera därför alltid texten mot den tryckta versionen.

Till bilden hör att SFS-trycket sprids i små upplagor. Omtryck är ovanliga. I Stockholm har Stadsbiblioteket centrala enhet SFS för läsning. Det är möjligt att vissa filialer har samma service.

Sen många år finns teknik som kan tillgodose båda kraven. Detsamma gäller möjligheterna att göra en bas där lydelsen av texten överensstämmer med trycket. Tekniken kan enklast illustreras genom figurerna här ovan till höger.

De närmare förutsättningarna för förbättringar beträffande SFS och myndigheternas författningar och föreskrifter tar jag upp till diskussion längre fram.

4.1.2 *Fullständighet*

En databas ska innehålla all gällande information inom sitt område. Gör den inte det, ska ofullständigheterna klart anges. Det anges dock inte alltid.

Genomgången under 60-talet av vilka SFS-författningar som var gällande avsåg tiden fram till 1920. Tidigare SFS undersöktes inte. Men en del var kända som gällande dessförinnan. De förekommer i SFSR och även i SFST, om de är gällande.

Uppgifter om nu nämnda förhållanden saknas i båda baserna.

4.1.2.1 Gällande grundförfattning med ändringar

SFST innehåller s.k. konsoliderade grundförfattningar i deras lydelse genom den senast publicerade ändringen i Svensk Författningssamling, ofta även ändringsförfattning som träder i kraft längre fram. Önskemål har förts fram i olika sammanhang om att äldre versioner av en konsoliderad författning ska sparas i banken under ett antal år. Det önskemålet gick inte att tillgodose tidigare av kostnadsskäl. Det skälet finns knappast längre med den teknik som finns i dag och dess kostnader.

När det gäller äldre lydelse finns uppgifter om nummer på författningsändringarna i SFSR.

Från och med SFS 1998:306 finns författningarna så som de tryckts i författningssamlingen på Regeringskansliets webbplats <http://62.95.69.3>. De lagras där i PDF-format. Platsen kan fritextsökas.

Önskemålet om äldre konsoliderade versioner är dock förståeligt eftersom omtryck i SFS är mycket ovanliga. Ett av riksdagens utskott – KU eller JU – förde tidigt fram att omtryck skulle göras var tredje gång en författning ändrades – om jag inte minns fel. Men önskemålet har fallit i glömska.

Inkomstskattelagen (1999:1229) har exempelvis inte tryckts om någon gång fram till senhösten 2005 – då dessa rader skrevs. Den hade då ändrats 83 gånger.

4.1.2.2 *EG-rätten*

I SFSR och SFST finns s.k. tillkännagivanden om de EG-förordningar som kompletteras genom lagar och annan lagstiftning om EG-förordningar. Se exempelvis SFS 2000:737.

I övrigt finns uppgifter i Euro-Lex på webbplatsen <http://eur-lex.europa.eu>. Euro-Lex är en portal för gällande EG-lagstiftning. Här finns bland annat fördrag, lagstiftning och rättspraxis. Uppgifterna finns på svenska.

Webbplatsen är omfattanden. En sökning på ordet direktiv ger 17.022 träffar, en sökning på förordning ger 52.827 träffar. Dessa siffror ger en uppfattning om storleken av materialet på webbplatsen.

Som jämförelse kan nämnas att en sökning på ordet förordning (trunkerat) i SFSR ger 2.099 svar. Ordet lag (trunkerat) ger 1.302 svar i samma databas.

4.1.3 *Standardiserade skrivsätt och andra standarder*

Vid uppbyggnaden av olika baser och struktureringen av dem krävs standarder. Frågorna om standarder avser såväl tekniska som innehållsmässiga frågor.

SARI lade ned ett omfattande arbete på standarder. Det gällde inte enbart basernas uppbyggnad utan också sättet att skriva författningar och att göra hänvisningar till lagrum i författningstexter och andra hänvisningar till dokument..

Statsrådsberedningens rättsavdelning med dess språkexperter och andra experter på anvisningar hur lagstiftningen ska bli tydlig var lyhörd för de förslag som SARI förde fram. De anvisningar som rättsavdelningen utarbetade hade en otrolig genomslagskraft i departementen och på annat håll i statsförvaltningen. Sannolikt därför att de kom från ”statministerns kansli.”

I detta sammanhang vill jag peka på anvisningarna i Statsrådsberedningens *Några riktlinjer för författningsspråket* (PM 1994:4 (reviderad 1998-06-30)). De återfinns under 2.4 *Hänvisa bara när det är nödvändigt*. Du kan nå anvisningarna på webbplatsen <http://regeringen.se/content/1/c6/01/95/91/273aae6a.pdf>

Tekniken att hänvisa till andra bestämmelser skall användas bara när det finns starka lagtekniska skäl för det. Man kan t.ex. bedöma det som angeläget att framtida ändringar av den bestämmelse som man hänvisar till automatiskt skall slå igenom i andra författningar. Tekniken kan också användas när man på något nytt område vill utnyttja utförliga förfaranderegler i en redan existerande författning.

Den möda det innebär för textförfattaren att skriva samma sak på flera ställen eller att upprepa något som står i en annan författning uppvägs normalt mer än väl

av den tidsbesparing det innebär för läsarna att slippa hoppa fram och tillbaka i texten eller mellan olika författningar. Dessutom kan hänvisningstekniken, särskilt när man avser en analogisk tillämpning, lätt leda till oklarheter och missförstånd.

När man använder upprepningar i stället för hänvisningar är det självfallet viktigt att samma företeelser i största möjliga utsträckning beskrivs på samma sätt överallt.

4.1.4 *Aktualitet*

SFS-baserna uppdateras i samband med att texterna blir offentliga. SFSR tillförs nu uppgifter i samband med att SFS kommer ut av trycket. Det är dock en eftersläpning i fråga om databasen SFST – den databas som innehåller löpande texter.

4.1.5 *Tillgänglighet*

Under begreppet tillgänglighet diskuteras ofta vilka målgrupper som en databas med rättslig information är avsedd för, vilka som rent faktiskt kan nå basen och under vilka förutsättningar. En fråga som ofta behandlas är informationsindustrins tillgång till grundläggande rättsinformation för uppbyggnad av egna system.

Frågan om allmänhetens möjligheter att söka rättsinformation har däremot inte ägnats så stort intresse. Allmänhetens möjligheter att söka har varit begränsade och är alltjämt begränsade genom att äldre teknik alltjämt används men också för att myndigheterna byggt upp sina baser med hänsyn till sina egna behov.

4.1.6 *Sökmeter*

Det bör nämnas att frågan om sökmeter var en stor fråga under 1970-talet. Det fanns två mot varandra stående skolor. Fritextsökare och dokumentalister.

Professor John Horty¹, andra amerikaner och engelsmännen tillhörde fritextsökarna.

Dokumentalisterna ville klassa dokumenten med rättslig information som på bibliotek eller genom att förse dem med sökord. En känd representant för den senare kategorin var CREDOC – ett juridiskt informationscentrum i Belgien och Nederländerna. Ett fall som lät tala om sig var ett stycke i ett dokument som getts inte mindre än 25 sökord. Centret finns alltjämt men jag vet inte dess inriktning i dagsläget.

I Sverige stannade vi för fritextsökning. Ett av skälen till det var en undersökning som gjordes av två sedermera mycket kända rättsinformatiker, nämligen Jon Bing och Trygve Harvold.² Undersökningen gjordes på svenskt material och gällde vad som kallas recall och precision. Den visade att fritextsökningen hade ett antal fördelar framför valda sökord vid återsökning. Viktigt vid valet av fritextsökning framför bestämda sökord var givetvis att dokumenten inte behövde prepareras manuellt före uppläggning i baser men framförallt för att fritextsökningen gav ett bättre sökresultat – recall – än åsatta sökord eller klassningar.

Möjligheterna att fritextsöka har förbättrats efterhand genom s.k. boolsk algebra. Söka efter ett eller flera ord i en löpande text eller efter fraser i den. Men också möjlighet att utesluta dokument som innehåller ett eller flera angivna ord. Ofta kan man också söka delar av ord eller siffror genom s.k. Wild Cards. Då används i regel * istället för siffror eller bokstäver.

Valet var dock inte givet från början. Bl.a. fanns ett förslag av en statlig kommitté till sökordsgruppering av författningar i SFS, sökord som skulle sättas ut i SFS-trycket. Det förslaget föll.

Senare kom andra förslag till manuell klassificering som ansågs lämpliga att bl.a. använda i dokument i lagstiftningsförfarandet. Men de föll också.

5 Hur når allmänheten rättsinformation från riksdag, regeringskansli och myndigheter?

Den frågan kan jag inte besvara som representant för en större allmänhet. Jag har inte gjort någon enkät till möjliga representanter för den eller vidtagit andra åtgärder som skulle krävas för det.

Men jag har sökt rättsinformation i rad olika sammanhang som borde vara vanliga för människor i allmänhet och dessutom hjälpt många att finna information.

Jag gick i pension år 1992. Jag fortsatte på samma arbetsplats några år därefter. Sen engagerade jag mig i föreningsverksamhet av olika slag – främst i föreningar för boende och deras problem³

Jämfört med den breda allmänheten har jag bättre möjligheter att söka rättsinformation, inte minst genom att jag har haft tillfälle att följa verksamheten vid Stiftelsen för rättsinformation till den 1 september 2006 . Se www.rattsinfo.se.

Frågan om rättsinformation till allmänheten har inte varit en prioriterad fråga i stiftelsen. Men där har jag kunnat följa den tekniska och administrativa utvecklingen i Sverige sedan slutet av 90-talet och nu i början av 2000-talet.

5.1 Rättsinformation på webbsidor

5.1.1 Klassningen i menyer och undermenyer ofta svårförståelig

Alla myndigheter av intresse i de sammanhang som är aktuella här har webbsidor. Den ena klatschigare än den andra.

Antalet sidor på en webbplats är ofta stort. För att komma till den sida med information som söks måste sökaren passera en rad menyer och undermenyer.

Vid val av undermenyer – ofta uppbyggda i flera steg – utgår myndigheten naturligt nog från de indelningar den använder i sin verksamhet i allmänhet. Indelningar som är naturliga för de anställda men inte är kända av den breda allmänheten.

Den vet inte tillräckligt om myndigheternas verksamhet för att kunna finna den information de är ute efter – i varje fall inte inom en rimlig söktid.

5.1.2 Sökfunktionen är ofta undermålig

De myndigheter som har en sökfunktion på startsidan ger allmänheten mer hjälp i sitt sökande än den myndighet som enbart arbetar med menyer.

Myndigheter med sökfunktioner har olika sökmotorer – många bygger på fritext, andra på sökord eller klassningar av annat slag. Ibland är sökorden lagda i alfabetisk ordning – alla på A, alla B etc.

Ofta saknas varje form av beskrivning hur sökfunktionen fungerar. I andra fall finns visserligen uppgifter men de är för knapphändiga för att den sökanden ska kunna söka säkert. Tystnaden behöver inte betyda att det inte finns de uppgifter som sökaren letar efter.

5.1.3 Presentationen överensstämmer ofta inte med trycket

Många statliga och kommunala myndigheter har webbplatser där de lägger upp dokument i samma layout som de trycks. Se sökexemplet om Djuröbron i bilaga 2.

Men författningarna i SFST presenteras i en form som skiljer sig mycket från trycket. Det är exempelvis ibland svårt att uppfatta rubriktexternas nivå. Se exempelvis sökningen beträffande brottsbalk i bilaga 2.

5.1.4 Globala sökmotorer blir ofta räddningen

Den långsamma utveckling som kännetecknar riksdagens, regeringens och andra myndigheters digitala system för författningar och andra föreskrifter står i bjärt kontrast till hur de globala söksystemen utvecklas. Jag tänker främst på Google, Alta Vista, Eniro och Yahoo⁴.

Att googla är numera så vanligt att svenska språkvårdare har godtagit den ordformen för sökning med Googles sökmotor. I dagligt tal används nu goggla för sökning med globala sökmotorer av olika företag. Jag har använt ordet så här.

Google har ett söksystem för fritext men också möjlighet till sökning i några allmänna grupperingar för det svenska samhället. Det finns dock inte möjlighet till Wild Cards. Att söka i systemet är gratis.

Googles söksystem är mycket stort. Det omfattar sannolikt allt som lagts upp på INTERNET världen över – såvida inte den som lagt dokumenten på nätet avsiktligt ”skärmat” av dem för Google. Hur pass omfattande söksystemet är världen över är inte känt. Det är säkert en affärshemlighet.

Vid de sökningar jag har gjort sedan min pensionering har jag funnit att mycket av den rättsinformation som jag letat efter har legat åtkomlig för Google och att Google indexerat den. Det gäller riksdagens och regeringens webbplatser, www.riksdagen.se och www.regeringen.se – även om vissa delar tycks vara utanför. På den senare platsen finns exempelvis en länk till regeringskansliets rättsdatabaser <http://7762.95.69.15>. Dessa baser nås inte via Googles sökmotor.

De statliga och kommunala myndigheternas webbplatser tycks också kunna nås av Googles globala sökmotor. Men jag har inte haft tillfälle att göra en fullständig kontroll av läget för alla statliga och kommunala myndigheter.

Googles globala sökmotor når även dokumenten på webbplatserna www.notisum.se och www.lagen.nu

Men Goggles sökmotor når inte uppgifterna om författningar i SFSR och SFST, trots att mycket av det som finns angivet på Vervas webbplats www.lagrummet.se kan sökas med sökmotorn. Vad är nu skälet till Google inte når de två baserna?

Jo, webbplatsen www.lagrummet.se är en portal med länkar till olika system, bland andra SFSR och SFST. Regeringskansliet har lagt SFSR och SFST så att Google inte når dem.

5.1.5 Exempel på gogglingar

Att ”goggla” är det nya sättet att hitta information. Sökmotorn letar igenom ohyggliga mängder data för att hitta det man söker. Hur gör företaget för att hitta alla dokument, för att indexera dem och för att organisera en databas, så att sökningen blir snabb och säker? Den frågan får vi säkert inte svar på. Det är säkert affärshemligheter.

För att illustrera de möjligheter som Googles sökmotor ger, presenterar jag tre exempel i bilaga 2.

Sökningarna avser

- brottsbalken
- hastighetsbegränsning under Djuröbron
- regler för hundägare

Genomgående gäller att sökningen i Google

- går mycket snabbt
- ger få men viktiga data om varje dokument som sökts fram och webbplatsernas beteckning
- ger visserligen uppgifter om många dokument men sorterar dem så att de relevanta dokumenten ligger bland de första posterna i svaret
- sökningen kan begränsas till en domän.

Sättet att sortera svaren på är kännetecknande för Googles sökmotor. Företaget har inte förklarat hur denna sortering sker och lär inte göra det heller. Det är säkert en av de viktigare affärshemligheterna.

Vi de sökningar jag har gjort har alltid det dokument jag sökt legat bland de tio främsta i svaret på sökningen – även om det totala antalet dokument i svaret ofta var mycket stort. För att bestämma vilket dokument jag vill läsa, räcker i regel det textsammanhang som anges i svaret på sökningen.

När söksystem utvecklas är frågan om sättet för presentation av svar en nyckelfråga. Jag har inte sett något system som lyckats så väl som Google.

Det är synd att Goggles sökmotor inte får användas på SFSR och SFST. De söksystem som används för dessa båda baser har inte något av den funktionalitet som Goggles sökmotor har. Detsamma gäller även söksystemen på webbplatserna för riksdagen och regeringen och myndigheterna. Men i dessa fall kan les i regel användas.

6 Vad skulle SARIs strategi kunnat leda till i dag och framöver?

SARI slutade sin verksamhet 1996.

RÄTTSDATA och dess efterföljare av myndighetsregister med rättsinformation har varit i drift i tjugofem år. Har då statens och kommunernas digitaliserade rättsinformation utvecklats som SARI förutsatte?

Det är omöjligt att ge ett säkert svar på den frågan. Men för egen del vill jag svara nej. Jag stöder mig då på vad som skrivits i RI-projektet i flera sammanhang. Det gjordes många rapporter under åren. Men jag tänker också på vad jag har skrivit efter min pensionering. Då har jag gått tillbaka och sett på vad som sagts⁵.

Det skulle föra för långt att här utveckla svaret på frågan.

Mina kommentarer i det följande gäller i första hand SFS. Men den lösning jag skissar gäller i princip även utredningsdirektiv, betänkanden, propositioner och andra dokument som kan läggas i öppna digitala arkiv utan hinder av datalagstiftningen eller andra regler av den ”tyngden”. Dokument som ger den grundläggande rättsinformationen. Arkiven skulle andra myndigheter och organisationer ha tillgång till. Det skulle naturligtvis även gälla allmänheten.

6.1 Digitala arkiv för SFS

Baser med SFS och trycket i författningssamlingen skiljer sig åt på ett sätt som är helt onödigt med dagens teknik. Nya söksystem kan arbeta med SFS i den tryckta layouten. De nya söksystemen ger även andra fördelar. Den gamla tekniken är dessutom avsevärt dyrare.

6.1.1 *Ansvar för den trycklovade digitala texten i SFS*

Enheter i Regeringskansliet skriver författningar med datorer. Författningarna trycks av ett fristående företag. Företaget får texten digitalt från enheten.

Enheten svarar för att trycket överensstämmer med trycklovet – en ordning som också gällde före tillkomsten av RÄTTSDATA

Tryckföretaget sänder över ”trycket” digitalt – i pdf-format – till Regeringskansliet för lagring i basen Svensk författningssamling i tryckt format – <http://62.95.69.15>. I den basen finns inte någon varning om att tryck och bas inte överensstämmer.

6.1.2 *SFSR och SFST*

Granskningsenheten i Justitiedepartementet svarar för SFSR och SFST. Rutinen för SFSR behöver sannolikt inte ändras i något avseende för att bli sökbar i Goggles sökmotor. Men det krävs åtgärder för att det ska kunna ske. Det är möjligt att rutinen för SFSR kan behöva ändras av annat skäl.

Däremot bör rutinen för SFST ändras totalt i samband med att digitala arkiv ordnas för SFS, utredningsdirektiv, betänkanden, propositioner och andra dokument som kan läggas i öppna digitala arkiv utan hinder av datalagstiftningen eller andra regler av den ”tyngden” – den grundläggande rättsinformationen.

6.1.3 *Digitalt arkiv i regeringskansliet för SFS*

Under många år har följande frågor ställts i flera länder i Europa

- 1) När kan den elektroniska versionen av författningen ges företräde framför pappersversionen?
- 2) När blir författningstryck och elektronisk författning på nätet likvärdiga.

Några länder har kommit fram till svar och lösningar på dessa frågor. Österrike har funnit ett svar på den förstnämnda frågan och genomfört en lösning. Norge har ett svar på den andra frågan och en

lösning . Lösningarna är olika. Uppgifter om den österrikiska modellen finns på webbplatsen <http://www.rattsinfo.se/20040103e.pdf> Uppgifter om den norska modellen på webbplatsen <http://www.rattsinfo.se/20040103th.pdf> .

Bägge modellerna kräver omfattande omorganisationer, utveckling av program m.m. De blir säkert kostsamma att genomföra. Frågan är då om dagens teknik och utveckling i övrigt erbjuder billigare men säkra lösningar. Det tål att fundera på.

6.1.4 En tänkbar lösning

Den lösning jag för egen del tittat lite närmare på kräver inte omorganisationer utan enkla ändringar av dagens rutiner för SFS. I huvudsak följande.

- a) Varje enhet svarar för att SFS-trycket överensstämmer med trycklovet. Enheten ska också svara för att den digitala version som läggs i departementets – regeringskansliets – digitala arkiv för den grundläggande rättsinformationen överensstämmer med trycklovet.
- b) Den digitala versionen bör vara i pdf-format och säkrad.
- c) Det nu sagts ändrar givetvis inte vad som gäller om pappersarkiven
- d) Granskningsenheten gör en konsoliderad version av författningen med utgångspunkt i de pdf-dokument som finns i dataarkivet. Versionen kontrolläses av den enhet som svarar för författningen i dess helhet - sakenheten. Den enheten har det slutliga ansvaret för dokumentets riktighet

En ny konsoliderad författning ersätter inte tidigare konsoliderad författning. Tidigare konsoliderade författningar sparas tills vidare. Efter en femårsperiod kan bedömas om det är lämpligt att fortsätta sparandet eller om någon annan ordning bör införas.

De konsoliderade författningarna läggs i det digitala arkiv som avses här. Det ska *inte* förses men något särskilt söksystem. De ska kunna nås av Googles och andra globala sökmotorer. Arkivet kan då sökas genom dessa motorer.

Sedan modellen testats, fryses nuvarande SFST och görs tillgänglig för den globala sökmotorn. Samtidigt startas den nya modellen. Det behöver inte betyda att det blir två söksystem under ett antal år framåt. Den globala sökmotorn kommer att nå bägge ”upplagen”.

Modellen kräver inte ett omfattande IT-kunnande av den personal som berörs. Sakenheterna svarar för att tryckets stämmer överens med trycklovet. En sakenhet – inte alltid den enhet som svarar för det aktuella trycket - håller reda på lydelsen av hela författningen. Nu tillkommer ett motsvarande ansvar när det gäller det digitala arkivet för grundläggande rättsinformation. Den senare kontrollen bör inte bli betungande.

Några på granskningsenheten påverkas mera. Det förutsätts att konsolideringen och ansvaret för dataarkivet ska ligga på den enheten. Det blir något ändrade IT-rutiner och ett nytt program för vissa moment – i dagsläget ADOBE Acrobat och i framtiden något då allmänt förekommande system och inte något hemmagjort.

Vad som finns i basen Svensk författningssamling (SFS) i tryckt format <http://62.95.69.3> bör inledningsvis användas för kompilering av ändringar som kommer efter starten av modellen. Det är möjligt om grundförfattningar finns i basen. Ändringar till dem kan också finnas där. Basen bör behållas vid sidan av det digitala arkivet för grundläggande rättsinformation i departementen – regeringskansliet.

Det bör särskilt anmärkas att modellen *inte* kräver s.k. heloriginal.

Försök med heloriginal gjordes under senare delen av 90-talet i Justitiedepartementet.

Närmare uppgifter om vad som avses med termen framgår av bilaga 3.

Dokumentet i den bilagan gjordes av dåvarande chefen för domstolsenheten i Justitiedepartementet, numera hovrättslagman. S.k. heloriginal kunde relativt många i departementet göra vid denna tid. Men inte tillräckligt många för att heloriginal skulle ha kunnat införas som en normal rutin i departementet. Det bör även anmärkas att möjligheterna att arbeta på detta sätt är mycket bättre med dagens teknik och IT-kunnande.

Dataarkivmodellen kan kräva att företrädare för staten tar någon form av kontakt med Google och andra företag med globala sökmotorer. Någon form av avtal för en lämplig tid kan bli följden. I detta sammanhang bör sägas att företrädare för globala system följer med i den tekniska utvecklingen på ett sätt som inte är möjligt när det gäller ”egna” söksystem – varken praktiskt eller ekonomiskt.

Vad talar då för dataarkivmodellen. Helt kort följande.

- Sökmöjligheterna är långt bättre i Googles sökmotor än i de system som nu finns i statens och kommunernas mer eller mindre ”egenutvecklade” söksystem – söksystem som är kostsamma att driva. Även andra globala sökmotorer fungerar mycket bra.
- Allmänheten är van vid Google och andra globala sökmotorer.
- Myndigheternas stora intresse gäller numera – av allt att döma – klassningar på websidorna och möjligheterna att använda dem för ”reklam om sig själva” och att göra sidorna tidningslika. Den arkivmodell för SFS som skissats här ska inte ses som något som är riktat mot den utvecklingen.
- Arkivmodellen bör kunna minska kostnaderna väsentligt. Staten och kommunerna behöver inte lägga ned arbete och kostnader på avancerade söksystem för grundläggande rättsinformation för allmänheten.
- Den kan också ses som steg mot ett elektroniskt kungörande av författningar.

6.2 Lagstiftning och andra regler

De faktorer som varit aktuella i SARI-arbetet har kommenterats i det föregående under punkten 4.1. De avsåg

- överensstämmelse mellan tryck och bas - skrivsätt och andra standarder - aktualitet	- tillgänglighet - sökmeter

Frågor om aktualitet, tillgänglighet och sökmeter är tillgodosedda genom den nyss angivna modellen. Men inte alla frågor om skrivsätt och standarder.

I den delen krävs lagstiftning men också en fortsatt utveckling av anvisningar för tydligare skrivsätt i lagstiftningen. Något kort om dessa förhållanden i det följande.

6.2.1 Lagstiftning om vissa digitala arkiv

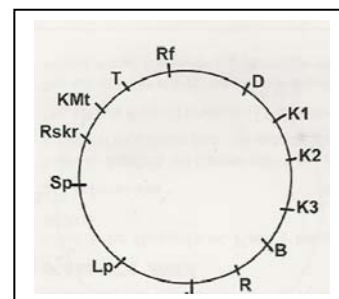
Överensstämmelsen mellan tryck och bas säkras genom den lösning som skisserats i avsnitt 6.1. Den avser i princip alla digitala arkiv för handlingar som ingår i lagstiftningscirkeln och motsvarande handlingar hos statliga och kommunala myndigheter.

De handlingarna innehåller den grundläggande rättsinformationen.

Det bör klart anges i någon form av lagstiftning. Men det ska vara klara verba. Någon statlig myndighet, exempelvis Verva, ska inte kunna ändra förutsättningar för de digitala arkiven som är aktuella här och allmänhetens möjligheter att söka i dem.

Ändringar i en lagstiftning om digitala arkiv av de slag som avses här ska givetvis följa vanliga regler för sådana ändringar.

Den nuvarande regleringen för Verva måste enligt min mening ses över i samband med en övergång till de arkiv som är aktuella här. De är alltför yviga. Riksarkivets roll bör samtidigt uppmärksammas.

LAGSTIFTNINGSCIRKELN	
Rf	Reformkrav från myndighet eller annan
Rf	Reformkrav från myndighet eller annan
D	Direktiv ges
K1	Kommitté tillsätts
K2	Tidsplan för arbetet avlämnas
K3	Rapport med reviderad tidsplan avlämnas
B	Betänkande avges
IS	Betänkandet remitteras
Lr	Lagrädsremiss
Lp	Lagproposition
Sp	Statsverksproposition
Rskr	Riksdagsskrivelse
KMt	Lag, kungörelse eller motsvarande utfärdas
T	Författningen tryckes

6.2.2 Skrivstandarder och ansvar för dem

Det är givetvis viktigt att sättet att skriva författningar och andra statliga och kommunala föreskrifter utvecklas med hänsyn till utvecklingen i samhället. De IT-system som väljs och de tekniska lösningar som bestäms ska givetvis inte begränsa de möjligheterna. Den utgångspunkten kan säkert alla ställa upp på.

Min erfarenhet är dock att teknikerna – inte bara IT-teknikerna utan också andra förståsigpåare - ofta arbetar med för kort utvecklingshorisont och att beslutsfattarna litar på deras försäkringar om de vinster som kan göras om man bara gör som de säger. Men så blir det inte så ofta.

Jag vill inte här peka på något särskilt projekt.

Men det är många större projekt där utvecklingen kostat betydligt mer än vad som planerats, att de system som gjorts kostat långt mer i underhåll än som beräknats och att ett byte till ett nytt system kostat så mycket att det gamla inte kunnat ersättas inom rimlig tid.

När det gäller sätten att skriva författningar och föreskrifter i allmänhet bör utvecklingshorisonten vara lång – 50 år. Det betyder i princip att man bör utgå från att layouten kommer att ändras i en rad olika avseenden. Det enda som är säkert är att det blir fråga om text, fotografier och andra bilder, tabeller men även annat som vi inte kan förutse idag⁶.

Som exempel på vad jag avser vill jag peka på att författningstrycket ofta har uppgifter om förarbeten. De är redaktionella anmärkningar i fotnotor, skrivna i standards.

De är givetvis sökbara i basen Svensk författningssamling (SFS) i tryckt format <http://62.95.69.3>. Basen innehåller dokumenten i pdf-format. De förarbeten som anges i noterna kan givetvis sökas fram med ledning av skrivstandarderna i noterna.

Här är det naturligt att göra en hyperlänk för en tekniker. Men den måste göras på sådant sätt att den inte förhindrar en kommande ändrad layout som inte kan förutses av teknikern då den tekniska lösningen väljs.

En långt gående automatisering kan leda till lösningar i framtiden som inte nu kan förutses. Här gäller det att gå försiktigt fram. För det krävs ett kunnande vid författningsskrivningen som inte diskuterats hittills – ett kunnande om hur den aktuella IT-tekniken kan få för följder vid sökning och hur den påverkar möjligheterna att gå över till nya skrivsätt i författningar och andra bestämmelser.

Mot den här bakgrunden finner jag det väsentligt att statsrådsberedningens rättsavdelning får tillbaka den ställning den tidigare haft genom att granskningsenheten flyttas till avdelningen. Avdelningens anvisningar bör därigenom få den tyngd de tidigare haft.

En viktig uppgift för en sådan rättsavdelning blir då att skriva anvisningar för författningsskrivningen som tar hänsyn till de krav som bör ställas på de digitala arkiven med den 50-åriga sikten i minne.

Rättsavdelningen bör tillföras en kvalificerad rättsinformatiker. Personen bör även ha ett visst tekniskt kunnande för att anvisningar för författningsskrivning m.m. ska kunna fungera på det sätt som jag här förutsatt.

6.2.3 Ansvar för den grundläggande rättsinformationen

Det bör betonas att den kommentar som jag har gjort under hela punkten 6 gäller riksdag, regering och de statliga och kommunala myndigheterna och den grundläggande rättsinformation de producerar.

Stat och kommun står för den grundläggande rättsinformationen utan kostnad för medborgare och företag. Medborgarna och företagen får tillgång till den genom den lösning som beskrivits i det föregående.

Företag som vill ägna sig åt elektronisk publiceringsverksamhet betalar som hittills för att få kopior av den grundläggande rättsinformationen. Den blir av bättre kvalitet än tidigare.

Här har jag avsiktligt inte gått in på vad som bör vara med från domstolarnas område. Det kräver en annan typ av överväganden än dem som redovisats i denna skrift. Att de frågorna inte lösts, bör inte hindra att den lösning som skisserats i det föregående genomförs för riksdag, regering och andra myndigheter.

6.2.4 Myndigheternas IT-rationalisering och webbsidor

Kommentaren under hela punkten 6 avser *inte* till någon del den IT-utveckling som myndigheterna gör för sina anställda i syfte att rationalisera verksamheten.

Men de allmänna principer som finns intagna i sekretesslagen och förvaltningslagen och som SARI utvecklade ska givetvis iakttas. De har berörts i det föregående under punkterna 2.1 och 2.2

Vad nu sagts gäller även riksdagens, regeringens och de statliga och kommunala myndigheternas webbsidor.

Under punkten 5.1 har jag tagit upp en rad frågor där myndigheternas webbplatser berörts. Närmast punkter där de fungerar mindre bra. Förslagen i denna lilla skrift tar inte sikte på webbsidorna i allmänhet utan endast på det som avser den grundläggande rättsinformationen.

x

x

x

Bilaga 1

Noterna i den löpande texten avser	
1	<p>Professor John Horty var verksam vid Pittsburg University. Han utvecklade de första datarutinerna för sökning i löpande text. Rutinen kallades Key Word in Combination eller KWIC. Senare tog han fram ”search and retrievalssystem – dokumenterat i mars 1962</p>
2	<p>John Bings och Tryggve Harvolds Kontrollert forsøk i tekstsøking på avgjørelser av svenske forvaltningsdomstoler Skriftserien JUS og EDB nr 9, Institutt for privatretts avdeling for edb-spørsmål, Oslo.</p>
3	<p>Mina engagemang efter ålderspensionering</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordförande i en bostadsrättsförening om 235 medlemmar, Se www.brfhjalmo.se . - ordföranden i ett samarbetsorgan för ett trettiotal bostadsrättsföreningar - ledamot av FARSTA brottsförebyggande råd. Se http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=75735 - s.k. frivilligsamordnare vid samma råd och vid Vantörs brottsförebyggande råd. Se http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=75741 - ledare av grannstödsprojektet vid Farsta brottsförebyggande råd. Se http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=75736 - ordförande i föreningen PSgruppen. En förening för preventiv samverkan. Se i den delen webbplatsen www.psggruppen.se . - vice ordförande fram till den 1 september 2006 i Stiftelsen för rättsinformation. Se www.rattsinfo.se
4	<p>De globala sökmotorerna är många och olika stora. Offentliga uppgifter om vad de indexerat i Sverige saknas – såvitt jag vet. Frågan Brottsbalk ger följande svar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eniro.se 667 svar - Altavista.com 735 svar - Yahoo.com 754 svar - Google.com 911 svar
5	<p>Se</p> <ul style="list-style-type: none"> - IRI –rapporten 1995:4 med rubriken Staten straffar den som bryter mot reglerna. Men var finns reglerna och straffbestämmelserna. En studie med förslag till förbättringar av informationen om rättsreglerna.. - Anförande vid en konferens i Oslo. Titel: Något om utvecklingen av rättsinformationen i Sverige. Den finns på en webbplats som juridiska fakulteten vid Oslo universitet disponerar. Adressen är http://www.afin.uio.no/forskning/notater/7_00.pdf
6	<p>I detta sammanhang bör anmärkas att ett första relativt fullgott söksystem för fotos redan finns på marknaden.</p>

Sökning på brottsbalk

A Gogglig

- A.1 Fyll i ett av formulären med sökordet brottsbalk I det enkla anger Du bara sökorden.

I det andra kan man ange en rad olika villkor.

Klicka på sök

A.2 Sökningen ger

- A.2.1 10 träffar av totalt 911 söktid 0,17 sekunder
 A.2.2 De 3 första svaren avser 2 olika webbplatser – www.lagen.nu och www.notisum.se – de avser brottsbalken i full text.
 A.2.3 Svaren anger
 - författingsrubrik, utfärdad, uppdaterad och webbplats
 - några rader text ur varje dokument där ordet brottsbalk förekommer
 A.2.4 Tid för sökningen 0,04 sekunder
 A.2.5 På båda platserna – www.lagen.nu och www.notisum.se - har texterna samma layout som i trycket men databasägarna garanterar inte att texterna överensstämmer med trycket
 A.2.6 Inom dokumentet söker Du med sökfunktionen i Din egen dator

Kommentar

Det bör noteras att webbplatsen www.lagen.nu använder google.com som sökmotor. Författningar i fulltext på webbplatsen www.notisum.se är också sökbara med sökmotorn google.com.. Sökningarna är kostnadsfria.

Det är inte möjligt att söka www.lagrummet.se med sökmotorn google.com.

Söktips i www.lagrummet.se är svåra att hitta. Jag fann en kort men bra sökbeskrivning i RIXLEX. Där gjordes en hänvisning till sidan http://62.95.69.15/thw_info.html. På startsidan i www.lagrummet.se finns inte någon flik som ger information om sökmetod.

Sökning efter beslut om fartbegränsning under Djuröbron

Vem kan ha beslutat om fartbegränsning under Djuröbron i Värmdö kommun – nära Stavsnäs? Vilken myndighet? Regeringen? Sjöfartsverket? Vägverket? Länsstyrelsen i Stockholms län? Jag prövar Länsstyrelsen.

A Gogglig

- sök djuröbron föreskrift
- 8 svar varav det första är **FÖRESKRIFTER**
 Filtyp: PDF/Adobe Acrobat - [Se som HTML-version](#)
 I frågor som handlar om viss föreskrift kontaktas handläggande enhet. Vilken detta är ...
 Fartbegränsning till 5 knop i sundet mellan **Djuröbron** och ...
www.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/F/01FS%202006/2006_Regelforteckning.pdf -
- Klicka på FÖRESKRIFTER och Du får föreskriften i full text
- Svarstid 0,23 sekunder

B Vervas samlingsplats för rättsinformation

- B 1 Sök fram webbplatsen www.lagrummet.se genom gogglig eller via annan global sökmotor
- B.2 Sökprocedur på webbplatsen
- B.2.1 Välj fliken Dokumenttyper på startsidan för www.lagrummet.se och välj en typ.
- B.2.2 Läs avsnittet. Har Du inte läst avsnittet tidigare, tar genomsökningen ganska lång tid. Jag är van och gick direkt till textdelen för Författningar i full text. Klicka på det.
- B.2.3 Då kommer Du till ett formulär för SFS i fulltext. Jag hittar inte några sökanvisningar Skriv ditt sökord brottsbalk. Klicka
- B.2.4 Du kommer till Brottsbalken i ett utförande som inte överensstämmer med layouten i trycket. Databasägaren garanterar inte att texten överensstämmer med trycket.
- B.2.5 Sökstid 3 minuter – Jag är ganska van vid att söka i lagrummet

B Lagrummet.se

- gå till www.lagrummet.se
- klicka på myndigheter
- leta rätt på länsstyrelsen i Stockholms län
- klicka på namnet
- sök Djuröbron
- Du får ett svar
- Klicka på det
- Du får en förteckning till svar
- leta rätt på aktuell föreskrift eller sök Djuröbron med sökfunktionen i Din dator
- klicka på föreskriften och Du får den fulla texten av länsstyrelsens föreskrift om hastighetsbegränsning vid Djuröbron
- Svarstid några minuter eller mer allt efter sökvana.

SÖKNING efter regler för hundägare

Sök i google på sätt anges här bredvid

- 1) 10 svar av 144 träffar
- 2) De tre första avser i nu nämnd ordning
  - 2.1) en stadsdelsnämnds regler
  - 2.2) exemplet på webbplatsen för Stiftelsen för rättsinformation
  - 2.3 nedan införda text – i litet annan layout – riktig kopiering

Vad säger lagen?

Följande lagar och föreskrifter anger skyldigheter för hundägare.

Djurskyddslagen

§ 2 - Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

Lokala ordningsföreskrifter för Stockholm

(gäller ej ledarhund eller polishund i tjänst)

§ 20 - Hund skall hållas kopplad på offentlig plats med undantag av de områden där kommunen anordnat hundrastplatser. Tik skall under löptid hållas kopplad när den vistas utanför inhägnat område. Hund får inte vistas på begravningsplatser och kyrkogårdar.

§ 21 - När en hund inte hålls kopplad skall den ha halsband på sig med ägarens namn, adress och telefonnummer. Hunden får istället vara ID-märkt på annat sätt som möjliggör kontakt med ägaren.

§ 22 - Förening efter hund skall plockas upp dels på samtliga gångbanor och parkvägar som utgör offentlig plats, dels andra offentliga platser inom tullarna.

§ 23 - Hund får inte medföras eller vistas på särskilt angivna områden på bad under tiden 1/6 - 31/8 (se information på respektive bad).

Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

§ 36 - Husdjur och andra djur som hålls i fångenskap skall förvaras och skötas så att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer.

Lag om tillsyn över hundar och katter:

§ 1 - Hundar skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

§ 6, 1:a stycket - Skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare, ändå att han ej är vållande till skadan. Vad ägaren sålunda nödgats utgiva äger han söka åter av den som vållat skadan.

SLV FS 1996:6

§ 18 - Hundar, katter eller andra ovidkommande djur får inte medföras eller tillåtas uppehålla sig i livsmedelslokal.

Om ledarhundar m.m.

I Livsmedelsverkets vägledning till hygienförordningarna görs bedömningen att funktionshindrad person bör få medföra ledarhund, servicehund eller signalhund i serveringslokal och i vissa delar av en butik, under förutsättning att detta inte medför risk för att livsmedlen kontamineras. Läs mer i vårt informationsblad - följ länken Hundar på restaurang här till höger.

Kommentar

Gör man samma sökning på Stockholms kommuns hemsida www.stockholm.se och utnyttjar den sökfunktion som finns på startsidan – hänvisas man till ett dokument som gäller katter och hundar i Hässelby och till vissa författningsrum och föreskrifter.

Skälet till tystnaden är sannolikt att de uppgifter som sökningen i Google ger finns på webbsidan www.miljo.stockholm.se.

Google Avancerad sökning Sida 1

Google Avancerad sökning Söktips | Allt om Google

Hitta sidor med **alla** dessa ord 10 resultat

med den **exakta frasen**

med **något** av dessa ord

utan dessa ord

Språk Visa endast sidor på

Filtyp visa resultaten av filtyp

Datum Visa webbsidor uppdaterade

Placering Hitta sidor där mina sökord finns

Domän sidor från denna domän

Exempel: .org, google.com [Mer information](#)

Sidspecifik sökning

Liknande Sök efter sidor som liknar sidan

Exempel: www.google.com/help.html

Länkar Sök efter sidor som är länkade till sidan

©2005 Google

Regeringens proposition 1991/92:58

om användningen i departementet av heloriginal
i dokumentproduktionen

Prop.
1991/92:58

Regeringen föreslår sina kära medarbetare att använda heloriginal. Allt enligt bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 31 oktober 1991.

På regeringens vägnar

Greve Kalling

Kalle Grävling

Propositionens huvudsakliga ändamål

Att visa hur lätt det kan gå att göra heloriginal. Vackert blir det också, och det är ett från ekonomiska utgångspunkter fördelaktigt tillvägagångssätt.

Förslag till

Prop. 1991/92:5

**Lag om upphävande av lagen (1798:1053) om traditionsenlig
produktion av offentliga dokument på justitiedepartementets område**

Härigenom föreskrivs att lagen (1798:1053) om traditionsenlig produktion av offentliga dokument¹ skall upphöra att gälla vid utgången av november 1991.

Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för den som så önskar.

---

¹ Lagen omtryckt 1988:781

Justitiedepartementet

Prop. 1991/92:58

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1991

Närvarande: statsministern Kalling, ordförande, och statsråden Söderberg, Fröderberg, Johansson, Larsson, Hörberg, Olsson, Svensson, Uvberg, Duvberg, Turberg, Hellberg, Wiberg, Berg, Duberg, Skönberg, Oberg, Lundberg, Ustberg, Westberg, Grävling

Föredragande: statsrådet Grävling

Proposition om produktionen av offentliga dokument på justitiedepartementets område

1 Inledning

Mitt förslag: Heloriginal bör användas i större omfattning än för närvarande.

Skälen för mitt förslag: Aktiviteten beträffande den svenska produktionen av offentligt tryck har ökat väsentligt. Inte minst inom justitiedepartementet. Optimal resursallokering kräver andra produktionssätt än de nuvarande, i större utsträckning.

En handledning

Här följer en instruktion för framställning av propositioner och skrivelser i heloriginal (går naturligtvis att använda även för lagrådsremisser och departementspromemorior).

Det första som man skall göra är att välja grundinställning som gör att dokumentet får rätt storlek, dvs. topp-, botten- och sidomarginaler, rätt placering på papperet, rätt grundstilsort (Times 09), avstavning, rak högermarginal och sidnumrering (längst ned till höger på varje sida). Samt dokumentnamnet överst i högermarginalen på varje sida. Den rätta grundinställningen är <Öppen Fmall:Proposition>.

Statsvapnet och dokumentnumret omedelbart under statsvapnet fås med <TextAlt> <Textruta:1;VAPEN;>. För ändringar i vapnet och dokumentnumret går man in i grafiken, dvs SKIFT-F9 och väljer 3 Textruta och därefter 2 Ändra. På fråga Textruta nr? 2, ange 1 (om annat än 1 visas). Tryck avsluta när Du är klar.

Rubriken till vänster om statsvapnet, Proposition 1991/92:54, får man med <Fmall På:Times 18pt s> och den del av rubriken som står lite längre ned, ämnet för propositionen, som här t.ex.: *om användningen av*

heloriginal etc, fås med <Radavst:1> <Fmall På:Times 13 pt s>. Prop. 1991/92:58
 Strecket som avgränsar huvudet fås genom att efter - ett mellanslag -
 understrykning (F8) görs över hela sidan. Understrykningen görs med
 tabulatoren.

Här skall tilläggas att för att undvika att få dokumentnumret överst i
 högermarginalen även på sid. 1, dvs. mitt i statsvapnet, måste man
 annullera den huvudtexten på sid. 1. Det går till så att man, när man
 befinner sig på sid. 1, väljer: Format (Skift-F8), 2 Sida, 9 Annullera och
 därefter Avsluta.

En annan sak som man bör känna till är hur man ändrar dokument-
 numret överst i högermarginalen på varje sida (häng med nu): Format
 (Skift-F8), 2 Sida, 3 Huvudtext, 1 Huvudtext A, 5 Ändra (tom bild),
 grafik (Alt-F9), 3 Textruta, 2 Ändra - Ja, Textruta nr? 1, 8 Ändra, och
 gör ändringen. När Du är klar tryck Avsluta.

2 Rubriker

Den här rubriken (och den förra) är sk Rubrik 2. Den får man med
 <Fmall På:Times 11pt s>. Vill man ha en rubrik med något större
 bokstäver, som den i rubriken om produktionen av etc., väljer man i
 stället <Fmall På:Times 11pt s>.

Hur man gör en fotnot är välbekant, men utnyttja också möjligheten att
 använda mindre stil, som i fotnot 1 på sid. 2.²

3 Tabeller

Tabeller vill man också ibland skriva med liten stil. Spalthantering
 förutsätts bekant. Samma kod för tabellen som för noten.
 Första omgången

Frukt
 Grönsaker

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att
 anta lagförslaget.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att
 genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredragan-
 den har lagt fram.

---

² För att få den här texten lägger Du in <Fmall På:Times 08pt s> och skriver sedan som vanligt.